**MTÜ Saarte Kalandus „Saaremaa kalanduspiirkonna strateegia 2021-2029+“ vahehindamise töörühma koosoleku protokoll**

**19.10.2026. a**

Koosoleku aeg ja koht: MTÜ Saarte Kalandus strateegia vahehindamise töörühma koosolek toimus 19.10.2026. a ühingu büroos (Tallinna 30, Kuressaare).

Koosoleku algus kell: 10.05

Koosoleku lõpp kell: 12.30

## 1. Hindamise taust ja metoodika

Kohalik tegevusrühm hindab EMKVF-i kohaliku arengu strateegia elluviimise tulemuslikkust vähemalt kahel korral programmiperioodi jooksul ja esimesel korral 2027. aastal ning esitab hindamise tulemused Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile (alus: määruse §9 lg4). MTÜ Saarte Kalandus strateegia rakendamise vahehindamine on läbi viidud vastavalt osaluspõhisele CLLD hindamismetoodikale. See on hindamisviis, kus protsessi kaasatakse otseselt kohaliku kogukonna liikmed, tegevusrühma (LAG/FLAG) liikmed ja toetuse saajad. Erinevalt tavapärasest, puhtalt eksperdi või audiitori tehtud hindamisest, uurib osaluspõhine meetod inimeste tegelikke arvamusi, kogemusi ja suhtumisi. Vahehindamise eesmärk on hinnata kohaliku arengustrateegia rakendamist perioodil 2021–2026 (projektide elluviimise suutlikkust ja kasutegurit perioodil 2024–2026), tegevusrühma suutlikkust, kaasamisvõimekust, projektide elluviimis võimekust, panust kohalikku valitsemisse, territoriaalset mõju ning väliste tingimuste mõju.

Saarte Kalanduse strateegia vahehindamisel lisatakse FAMENETi hindamisküsimustele EQ1–EQ6-le ka hindamisküsimus EQ7, mis hindab strateegia jätkuvat asjakohasust, tegevussuundade prioriteetsust ja muutmisvajadust.

Tegemist on strateegia rakendamise vahehindamisega, mitte programmperioodi lõpliku mõjuhindamisega. Hindamine viidi läbi tuginedes kvalitatiivsete ja kvantitatiivsete tõendite kombinatsioonile.

Vahehindamise töörühma liikmete valikul lähtuti FAMENETi CLLD hindamise töödokumendi soovituslikust osalejate valiku kriteeriumist.

### 1.1. Töörühma liikmed

| FAMENETi kategooria | Soovituslik arv | Praktiline valik Saarte Kalanduses | Miks vajalik |
|---|---|---|---|

| | | | |
|---|---|---|---|
| Töörühma koosoleku moderaator | 1 Aivar Sõrm | moderaatori roll eraldatud hindaja rollist | moderaator ei ole hindamisrühma hindaja, ei täida individuaalset hindamislehte ega anna JC-kriteeriumidele hindeid. Tema ülesanne on juhtida töörühma koosolekul hindamisprotsessi, tagada osalejate võrdne võimalus oma seisukohti esitada, aidata eristada faktilisi asjaolusid hinnangutest. Dokumenteerib tehniline koordinaator. |
| Kalanduse kohaliku tegevusrühma huvigruppide liikmed | kuni 2<br><br>Kaimar Nuut, Riina Allik | 1–2 liiget, kes tunnevad strateegiat ja partnerluse tööd aga ei ole toetust taotlenud | Annab sisemise strateegilise ja partnerluse vaate. |
| Toetatud projektide otsesed kasusaajad | kuni 2<br><br>Raul Paabu | 1-2 eri meetme/projektitüübi elluviijat | Näitab, kuidas toetusmehhanism toimib tegeliku kasutaja jaoks. |
| Piirkonda esindavad, kuid strateegia rakendamisega mitteseotud sidusrühmad | kuni 2<br><br>Renate Tüüts, Riina Aasma | 1-2 kalanduse, ettevõtluse, kogukonna, noorte, keskkonna või kohaliku arengu esindajat | Annab välise piirkondliku vaate ja vähendab enesehindamise kallutatust. |
| Rahastust taotlenud, kuid mitte saanud taotlejad | kuni 2 | 1–2 taotlejat | Toob sisse kriitilise kasutajakogemuse: taotlemise selgus, |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | Arne Salong | | valikuprotsess, ligipääsetavus. |
| Tegevusrühma töötajad | kuni 2<br>Heino Vipp<br>Hille Tänak- Helde | tegevjuht ning vajadusel üks strateegia või projektidega vahetult tegelev töötaja. | Tagavad faktiteadmiste rakendamise, seireandmete ja tööprotsesside kohta, ei osale hindamises.<br>Töötoa tehniline koordineerimine. |

Töörühma liikmed allkirjastasid koosoleku alguses registreerimislehe, kuhu oli märgitud võimalik huvide konflikt. Otsest huvide konflikti hindamiskriteeriumite osas, mis oleks eeldanud hindamisest taandamist, koosolekul ei tuvastatud ja taandamisi ei tehtud. Koosoleku moderaatori roll oli eraldatud hindaja rollist. Moderaator oli töörühma erapooletu liige, ülesanne oli juhtida töörühma koosolekul hindamisprotsessi, tagada osalejate võrdne võimalus oma seisukohti esitada ja abistada koondhinnangute ja põhjenduste formuleerimisel.
Koosolekul jäi üks hindaja hindamisküsimuse EQ7 kriteeriumi JC7.8 osas eraldi arvamusele ja see on fikseeritud protokolli 3. peatüki vastava hindamisküsimuse kriteeriumi juures.
Arutelude tulemusena sooviti viiel korral muuta oma hindepunkte (EQ5 -JC5.8 ja JC5.9; EQ7 – JC7.2 ja JC7.5), muudatused on fikseeritud vastavate kriteeriumite juures, esmast Exceli tabeli koondhindelehte ei muudeta, vaid sellele lisati muudatustega tööleht.
Üks hindaja, kellel oli jäänud ekslikult märkimata hindepunkt hindamisküsimuse EQ6 kriteeriumi JC6.4 osas, soovis sinna lisada hindepunkti „3“. Muudatus kajastub vastava kriteeriumi juures ja koondhindetabelile on lisatud juurde uus tööleht.
Tegevusrühma töötajad on hindamise infoallikad ja osalejad, kuid nad ei osalenud strateegia vahehindamises.

### 1.2. Hindamisskaala ja hindamisprotsess

| Hinne | Tähendus |
|---|---|
| ND | Andmed puuduvad / hinnangut ei saa anda |
| 0 | Tingimus ei ole täidetud; edusamme ei ole |
| 1 | Täidetud vähesel määral; edasiminek väike |
| 2 | Täidetud mõõdukalt; edasiminek mõõdukas |

| | |
|---|---|
| 3 | Suures osas täidetud; edasiminek hea |
| 4 | Väga suures ulatuses / täielikult täidetud; edasiminek väga hea |

Individuaalsed hindamislehed täideti enne töötuba kodus. See säilitab FAMENETi põhiloogika: iga osaleja annab esmase hinnangu iseseisvalt enne rühmaarutelu, et vähendada grupisurvet ja autoriteetsemate osalejate mõju. Hindajate antud individuaalne esmahinnang säilitatakse muutmata kujul. Töötoas võeti vaatluse alla need hindamiskriteeriumid, mille hinnangute hajuvus oli 2-4. Töötoa tulemus dokumenteeriti sellest eraldi kui hindamisrühma arutelu järeldus või konsensuslik seisukoht. Koondhindeleht on protokolli lahutamatu osa, koondhindelehel ei ole märgitud hindajaid nimeliselt vaid tähistega H1 – H6 (protokolli lisa nr 1).

Töörühma liikmed kasutasid hindamisel infoallikatena ühingu liikmeküsitluse tulemuste analüüsi (liikmeküsitlus viidi läbi ajavahemikul 21.09. – 27.09.2026. a), strateegia elluviimise tulemuste kokkuvõtet (koostatud faktipõhiselt, tuginedes konkreetsetele, dokumendis viidatud alusdokumentidele ja e-PRIAs esitatud toetustaotluste teabele), vastavalt FAMENETi hindamisloogikale koostatud vahehindamise juhendile ja isiklikele kogemustele.

## 3. Hindamistulemused ja parendusettepanekud

### 3.1. EQ1. Mil määral on MTÜ Saarte Kalanduse tegevuseks olemas piisav suutlikkus?

**Hindamisküsimuse koondhinne: 3,33**

**Arutelu kokkuvõte:** Hindajad olid üksmeelsel arvamusel, et tegevusrühmal on olemas piisav suutlikkus kalanduspiirkonna strateegia elluviimiseks ja kohaliku kogukonna esindamiseks. Arengupotentsiaali on mitteaktiivsete tegevusrühma liikmete kaasamise osas otsustus- ja kaasamisprotsessidesse.

| JC | Hindamiskriteerium | Kriteeriumi koondhinne | Põhjendus / tõend | Parendusettepanek |
|---|---|---|---|---|
| 1.1 | Kohalik tegevusrühm on moodustatud viisil, mis esindab kohalikku kogukonda. | 3,67 | Kohalik tegevusrühm on moodustatud vastavalt määruse "Perioodi 2021-2027 kogukonna juhitud kohaliku arengu toetus" tingimustele. Ühingu liikmeskonda kuuluvad erinevad kohaliku kogukonna esindajad, kes kuuluvad viite erinevasse huvirühma. | Parendusettepanekuid ei tehtud, kriteerium on ellu viidud piisavas mahus |
| 1.2 | Kohaliku arengu strateegia on koostatud alt-üles ja osaluspõhiselt. | 3,33 | Aastatel 2021–2023 toimus kaheksa strateegia koostamisega seotud kaasamiskoosolekut, milles osales kokku 50 inimest või organisatsiooni esindajat, ning liikmete seas viidi läbi kaks küsitlust. | Parendusettepanekuid ei tehtud, kriteerium on täidetud piisavas mahus |
| 1.3 | Tegevusrühmal on piisav arv kogenud töötajaid ja vajalik pädevus. | 3,67 | Tegevusrühmal on kaks täistööajaga töötajat, kellel on vastavalt 14 ja 10 aastat töökogemust ning vajalikud | Parendusettepanekuid ei tehtud, kriteerium on täidetud piisavas mahus |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | | | juhtimise, kalanduse, seadusandluse, dokumendihalduse ja projektinõustamise pädevused. | |
| 1.4 | Tegevusrühma liikmed osalevad aktiivselt kohaliku arengu toetamisel. | 2,67 | Aastatel 2024–2026 toimus üheksa üldkoosolekut 447 füüsilise osalemiskorraga ning teabepäevadel ja koolitustel osales arvukalt liikmeid. Liikmeküsitluses pidas 80,8% vastanutest oma osalust piisavaks, kuid sooviti rohkem sisulisi arutelusid, regulaarseid kohtumisi ning koolitusi ja õppereise. Osalus on olemas, kuid selle aktiivsus ja sisuline panus on liikmete vahel tõenäoliselt ebaühtlane | Rakendada püsiv liikmete arutelu- ja kaasamisplaan, mis jõuab ka vähemaktiivsete ning alaesindatud rühmadeni (näiteks rohkem sisulisi arutelusid üldkoosolekutel) |

### 3.2. EQ2. Mil määral on võrgustumine ja suutlikkuse suurendamine elavdanud osalemist kohalikus arengus?

**Hindamisküsimuse koondhinne: 2,92**

**Arutelu kokkuvõte:** Ühise arutelu tulemusena jõudis hindamiskomisjon seisukohale, et info jõudmine aktiivsemate kogukonna liikmeteni ja sidusrühmadeni on olnud piisav. Läbi teavitus- ja elavdamistegevuse on tõusnud kogukonnaliikmete teadlikkus sektori probleemidest. Tegevusrühm on tegelenud koostöös teiste kalanduse tegevusrühmadega võimalike lahenduste leidmisega. Püstitati küsimus, kuidas parandada info jõudmist tegevusrühma mittekuuluvate võimalike taotlejate, noorte, väiksemate kogukondade ja uute ettevõtjateni ja pakuti välja võimalikke parendusettepanekuid. Kaasamine on olnud piisav kuid reaalne ideede genereerimine ja pakkumine koondub tihti aktiivsema tuumiku ümber, alaesindatud ja passiivsemad sihtgrupid vajavad julgustamist. Toodi esile, et ühekordsetest teabepäevadest ei piisa, et passiivsemaid või uusi tulijaid keerulisematesse meetmetesse (nt mitmekesistamine, koolitused) kaasata, samas jõuti seisukohale, et kaasata saab vaid neid, kes seda soovivad, sunniviisiliselt ei ole võimalik kedagi ühisesse otsustusprotsessi tuua.

| JC | Hindamiskriteerium | Kriteeriumi koondhinne | Põhjendus / tõend | Parendusettepanek |
|---|---|---|---|---|
| 2.1 | Kohaliku avalikkuseni jõudmiseks on tehtud teavitus- ja elavdamistegevusi. | 3,17 | Teavet jagatakse liikmelisti, teabepäevade, üldkoosolekute, kodulehe, ajalehe ja individuaalse nõustamise kaudu. | Konkreetne parendusettepanek, kasutada senistele infokanalitele lisaks ka KOV-ide väljaantavaid n.n. vallalehti ja sotsiaalmeediat |
| 2.2 | Kohalikel sidusrühmadel, sh alaesindatud rühmadel, on parem teadlikkus ELi kohaliku arengu rahastusvõimalustest. | 2,83 | Teavet jagatakse liikmelisti, teabepäevade, üldkoosolekute, kodulehe, ajalehe ja individuaalse nõustamise kaudu. Kanalite valik on mitmekesine ja olemasolevale liikmeskonnale sobiv. | Konkreetne parendusettepanek, kasutada senistele infokanalitele lisaks ka KOV-ide väljaantavaid n.n. vallalehti ja sotsiaalmeediat. |
| 2.3 | Kasvanud on kohalik teadlikkus piirkonna probleemidest ja võimalikest lahendustest. | 3,00 | Liikmeküsitlusele vastanutest 88,5% hindas MTÜ mõju kalurkonna teadmistele, koostöövõimekusele ja ühtekuuluvusele vähemalt mõnevõrra positiivseks. Küsitluses ilmnesid selged ühised probleemid ja prioriteedid, sealhulgas bürokraatia, püügireeglid, kalanduspoliitika ning hülge- ja kormoranikahjud. | Parendusettepanekuna soovitati jagada rohkem infot erinevate teabekanalite vahendusel |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 2.4 | Kohalikud sidusrühmad, sh alaesindatud rühmad, on kaasatud piirkonna arengusse panustavate tegevuste väljapakkumisse. | 2,67 | Strateegia koostamisel kasutati kaasamiskoosolekuid ja küsitlusi ning vahehindamise küsitlus võimaldas liikmetel prioriteetide kohta arvamust avaldada. | Määratleda sihtrühmad, kelleni senised kanalid ei jõua, ning kasutada neile sobivaid kaasamisviise.<br><br>Viia ellu rohkem sihipärasemaid, praktilisi ja kohapealseid teabepäevi või ühiseid arutelusid, mis avavad konkreetsete meetmete (eriti madalama aktiivsusega suundade) reaalset sisu ja aitavad ületada rakendusbarjääre. |

### 3.3. EQ3. Mil määral on projektide elluviimise toetamine võimaldanud kohalikel inimestel ja organisatsioonidel teha kohalikele vajadustele vastavaid projekte?

**Hindamisküsimuse koondhinne: 3,50**

**Arutelu kokkuvõte:** Hindamiskomisjoni ühine seisukoht oli, et hindamisküsimuse kriteeriumid on täidetud piisavas mahus, toetusmeetmete süsteem ja taotlemise võimaluste tutvustamisesüsteem toimivad ja on taotlejatele kättesaadavad. Mitmekesistamise ja kalurite koolituse tegevussuundade osas soovitati läheneda potentsiaalsetele taotlejatele individuaalselt või leida võimalusel üks aktiivne taotleja, kes organiseeriks kaluritele ja kalandusettevõtjatele n-ö kollektiivse koolituse, sest strateegia elluviimine on näidanud, et kalur üksinda ei soovi või ei julge seda projektitaotlemise „kadalippu“ läbida. Probleemina toodi välja ka omaosaluse määr, mis on 50% ja selle tasumise finantsvõimekus ei ole paljudele jõukohane. Konkreetseid parendusettepanekuid kriteeriumite lõikes ei esitatud.

| JC | Hindamiskriteerium | Kriteeriumi koondhinne | Põhjendus / tõend | Parendusettepanek |
|---|---|---|---|---|
| 3.1 | On loodud tõhus süsteem piirkonda ja selle elanikke toetavate projektide valimiseks ja rahastamiseks. | 3,50 | Perioodil 2024–2026 toimus kokku neli taotlusvooru. Esitati kokku 76 projekti, rahastamise osaliseks sai neist 45 ehk 58%“ kogusummas 2 290 161,96 € | Parendusettepanekuid ei tehtud, kriteerium on täidetud piisavas mahus |
| 3.2 | Kohalikud sidusrühmad on saanud nõu ja tuge kohalikele vajadustele vastavate projektide elluviimiseks. | 3,50 | Tegevusrühm pakub individuaalset nõustamist ja korraldab taotlusvoorude teabepäevi ning küsitluses hinnati MTÜ abi valdavalt positiivselt. | Parendusettepanekuid ei tehtud, kriteerium on täidetud piisavas mahus |
| 3.3 | Kohaliku kogukonna liikmed on saanud juurdepääsu EMKVFi ja võimalusel muude fondide rahastusele. | 3,50 | Rahastus on jõudnud erinevate sihtrühmadeni (kalurid FIE-d, kalandusettevõtted, KOV-id, MTÜd) | Parendusettepanekuid ei tehtud, kriteerium on täidetud piisavas mahus |
| 3.4 | Kohalikele vajadustele vastavaid projekte on ellu viidud. | 3,50 | Perioodil 2024–2026 toimus kokku neli taotlusvooru. Esitati kokku 76 projekti, ellu viidud või ellu viimisel on neist peale 2026. a II taotlusvooru 45 projekti ehk 58% kogusummas 2 290 161,96 €, kõik projektid | Parendusettepanekuid ei tehtud, kriteerium on täidetud piisavas mahus |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | | | on andnud oma panuse kohalike vajaduste rahuldamiseks. | |

### 3.4. EQ4. Mil määral on koostöö ja osaluspõhine otsustamine parandanud kohalikku valitsemist ja tegevuste koordineerimist?

**Hindamisküsimuse koondhinne: 2,79**

**Arutelu kokkuvõte:** Hindamise töörühma hinnangul on koostöö osas tegemist kõige vastuolulisemalt täidetud hindamiskriteeriumitega. Arutelu käigus tõid hindajad ühe koostööd takistava asjaoluna esile kalanduse tegevusrühmade ja LEADERi tegevusrühmade vahel kujunenud pikaajalised erimeelsused. Hindajate hinnangul on neid erimeelsusi süvendanud kalanduse tegevusrühmade võimaliku ühendamise küsimus LEADERi tegevusrühmadega. Arutelus väljendati seisukohta, et selline ühendamine võib kahjustada kalandussektori eripärade arvestamist ja selle jätkusuutlikku arengut. Hindajad leidsid, et nimetatud erimeelsused on mõjutanud koostöövõimalusi nende organisatsioonide vahel. Samas tõdeti, et koostöö kohalike omavalitsuste, teiste kodanikuühiskonna organisatsioonide ja kalandussektori sees on toiminud rahuldavalt või hästi. Kokkuvõtvalt jõuti ühisele seisukohale, et Saarte Kalanduse tegevus on rahuldaval tasemel toetanud kohalike kalurite ja teiste kodanikuühiskonna esindajate võimalusi kalanduse arengut puudutavate otsuste kujundamisel kaasa rääkida. Põhjenduseks toodi, et ühing koondab endas kohalikke rannakalureid, ettevõtjaid, kohalikke omavalitsusi ja kodanikuühiskonna organisatsioone.  Kõigil liikmetel on õigus osaleda Saarte Kalanduse üldkoosolekutel, kus hääletatakse otse strateegiate muutmise, taotlusvoorude ajakavade ning eelarvete üle. Kui liige ei saa ise osaleda, on kaasatuse tagamiseks kasutusel lihtne volitussüsteem teiste liikmete kaudu. Kalanduse- ja merenduse kultuuripärandi edendamise tegevussuunas on valdavalt taotlejateks kohalikud seltsid, KOV (nt rannakülade taaselustamine, merepäevade üritused, kalaõpitoad jne).

| JC | Hindamiskriteerium | Kriteeriumi koondhinne | Põhjendus / tõend | Parendusettepanek |
|---|---|---|---|---|
| 4.1 | Tegevusrühm teeb aktiivselt koostööd teiste kohaliku arengu sidusrühmadega. | 2,83 | Tegevusrühm teeb aktiivset koostööd teiste Eesti kalanduspiirkondade tegevusrühmadega näiteks ühised arutelud, seminarid, pöördumised erinevate sektori tegevust reguleerivate ametkondade poole. | Leida toimiva koostöö jaoks teiste kohaliku arengu sidusrühmadega senisest enam ühiseid eesmärke, tegevusi ja mõõdetavaid tulemusi. |
| 4.2 | Kohalike sidusrühmade vahel on arenenud sidemed ja usaldus. | 3,00 | Usaldus ja koostöö on tugevnenud läbi korraldatud sündmuste (kaluritepäevad, väikesadamate kontserdid, kogukonna liikmetele sh noortele ja lastele korraldatud kalaõpitad ja laagrid jms). Sadamate renoveerimine ja kogukonnahoonetena kasutatavate sadamahoonete rajamine on andnud positiivse panuse kohalike sidusrühmade vahelise identiteedi ja usalduse tõstmisesse. | Tagada konkreetsete ühistegevuste järjepidevus. |
| 4.3 | Tegevusrühm on toetanud eri sidusrühmade vahelist konkreetset koostööd. | 2,33 | Tegevusrühm on toetanud eri sidusrühmade vahelist koostööd läbi projektitoetuse taotluste rahastamisettepanekute tegemisega. Näiteks kaluritepäev on hea näide erinevate sidusrühmade vahelise koostöö osas, samuti | Teadvustada vajadust tugevdada tulevikus konkreetset võrgustumist kalurite ja teiste valdkondade (nt turism, teadusasutused) vahel. |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | | | väikesadamate kontserdid, kalanduslaagrid jms. | |
| 4.4 | Kohalik valitsemine ja tegevuste koordineerimine on paranenud ning otsustamine on muutunud osaluspõhisemaks. | 3,00 | Tegevusrühma tasandil on ühingu liikmetel-kaluritel, kodanikuühiskonna esindajatel võimalus kaasa rääkida sektorit puudutavates küsimustes (üldkoosolekutel vastuvõetud otsused). Kohaliku valitsemise tasandil esindab kalureid ja kodanikuühiskonda tegevusrühm. Tegevjuht ja juhatuse esimees osalevad aktiivselt kohaliku valitsemise tasandi otsuste vastuvõtmisel. | Osaluspõhisust suurendaks sidusrühmade järjepidev kaasamine alternatiivide ja prioriteetide kujundamisse. |

### 3.5. EQ5. Mil määral on MTÜ Saarte Kalandus toetanud positiivset territoriaalset mõju Saaremaa kalanduspiirkonnas?

**Hindamisküsimuse koondhinne: 2,84**

**Arutelu kokkuvõte:** Territoriaalse mõju hindamisel arvestati ka väliseid tegureid nagu turuolukord, tööhõive üldtrend, muud rahastusallikad ja keskkonnaseisund. Arutelu tulemusel jõudsid hindajad seisukohale, et tegevusrühm on panustanud kohalike sidusrühmade uute tööviiside, teenuste ja toodete kasutusele võtmisesse piisavas mahus. Probleemina toodi välja taotlejate vähene võimekus tasuda omaosalust, mis mõnes tegevussuunas on 50% . Toetuse protsentide osas on tegemist tegevusrühma välise teguriga, mida muuta ei saa. Samuti see, et kalandussektor tervikuna on hetkel madalseisus ja riiklikest normatiividest tulenevalt ebastabiilne ehk kaluritel puudub julgus investeerida kuna rannakalanduse jätkusuutlik areng on praegustes oludes (riiklikud regulatsioonid, keskkonnaseisund) ebastabiilne.

Positiivsena tõsteti esile see, et merekultuuri, traditsioonide ja ühistegevuste kaudu on sotsiaalne kapital, kogukonna identiteet ning sektori nähtavus tugevalt paranenud. Samuti on sadamate ja väärindamise projektid toonud turule uusi tooteid/teenuseid ning aidanud säilitada töökohti. Sadamate arendamine on positiivselt mõjunud lühikeste tarneahelate loomisele, kala otse kalurilt tarbijani. Kalurid on soetanud kalaveoks kaubikuid, mis aitavad kiiremini toorkala transportida tarbijani või kokkuostu. Samas oldi ühisel seisukohal, et merekultuuri tegevussuuna projektid peaksid olema rohkem kalandusliku suunitlusega.

Tõdeti, et kuigi mõnes tegevussuunas on projektide elluviimisest tulenev kasuteguri mastaapsus väike (näiteks mitmekesistamine), on see avaldanud positiivset mõju erinevate sihtgruppide vastastikusele abile, usaldusele ja kohaliku identiteedi tugevnemisele.

| JC | Hindamiskriteerium | Kriteeriumi koondhinne | Põhjendus / tõend | Parendusettepanek |
|---|---|---|---|---|
| 5.1 | Tegevusrühm on toetanud kohalikke sidusrühmi uute tööviiside, teenuste ja toodete kasutuselevõtul piirkonna vajaduste lahendamiseks. | 3,17 | Väärindamise tegevussuunas on toetust saanud 8 ettevõtet. Projektitoetuse toel on soetatud 6 ökonoomsemat ja keskkonnasäästlikumat kala transportimiseks mõeldud kaubikut/ külmaautot. Lisaks on soetatud ökonoomsemaid ja töövõtteid lihtsustavaid seadmeid (näit: kaasaegsed monoblokk jahutusseadmed, kaaluga käsikahveltõstukid, külmaseadmed, jääpurumasinad, kala massi segamise ja doseerimise seadmed). Väga oluliselt on paranenud piirkonna sadamate seisund ja infrastruktuur (Muratsi sadam, Turja sadam, Veere Vanasadam), see on omakorda aidanud | Parendusettepanekuid ei tehtud, kriteerium on täidetud piisavas mahus |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | | | kaasa sadamates pakutavate teenuste mitmekesistamisele.<br><br>Mitmekesistamise tegevussuunda esitatud projektide arv on 6. Projektide elluviimise tulemusel lisandub piirkonda 6 kaluri tegevusi mitmekesistavat teenust. | |
| 5.2 | Töökohti ja/või ettevõtteid on loodud ja/või säilitatud. | 2,83 | Uusi töökohti loodud ei ole, e-PRIA andmetel on säilitatud 15-ne kalandusettevõtja töökohad | Parendusettepanekuid ei tehtud, kriteerium on täidetud piisavas mahus |
| 5.3 | Lühikesi tarneahelaid on arendatud ja/või tugevdatud. | 2,83 | Lühikesi tarneahelaid on arendatud ja tugevdatud. Sadamate renoveerimine on aidanud kaasa sellele, et tarbija saaks kala otse kalurilt sadamas kätte.<br><br>Kala transpordiks mõeldud kaubikute soetamine toetab samuti lühikest tarneahelat | Jätkata väärindamise ja sadamate tegevussuunas lühikeste tarneahelate arendamise ja tugevdamise võimaluste toetamist. Sadamates rohkem nutikaid lahendusi ja vähem betooni. |
| 5.4 | Kalandus- ja merendussektor ning nende panus kohalikku piirkonda on muutunud nähtavamaks ja/või paremini kohalikku kogukonda lõimituks. | 3,50 | Merekultuuri, traditsioonide ja ühistegevuste kaudu on sotsiaalne kapital, kogukonna identiteet ning sektori nähtavus tugevalt paranenud. | Parendusettepanekuid ei tehtud, kriteerium on täidetud piisavas mahus |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 5.5 | Kohalikud ettevõtted on mitmekesistamise kaudu arendanud uusi sissetulekuallikaid. | 3,00 | Mitmekesistamise tegevussuunda esitatud projektide arv on 6. Projektide elluviimise tulemusel lisandub piirkonda 6 kaluri tegevusi mitmekesistavat teenust. | Proovida leida potentsiaalseid taotlejaid, leida võimalused/ kanalid tegevussuuna paremaks tutvustamiseks ja propageerimiseks.<br><br>Kui tegevussuund jääb jätkuvalt alakasutatuks vaadata üle strateegias tegevussuuna eesmärgid, tulemusnäitajad ja eelarve. |
| 5.6 | Kohalike ettevõtete tulu on suurenenud. | 2,75 | 10 ettevõtjat on e-PRIA seireandmete alusel prognoosinud toetatava tegevuse elluviimise tulemusena projekti lõppemisele järgneval kalendriaastal müügitulu suurusjärgus 400 € - 70 000 €. Tegemist on prognoosiga, vahehindamise ajal tegeliku tulu suurenemise andmed puuduvad. Strateegia 2029. a tulemusnäitajate alusel saab ettevõtja sissetulekute suurenemist hinnata kaks aastat peale projekti lõppemist (esimesed projektid viidi ellu 2024. a). | Parendusettepanekut ei saa teha andmete puudumise tõttu. |
| 5.7 | Rakendatud on tegevusi piirkonna keskkonnaressursside | 2,33 | Rahastuse osaliseks saanud projektide arv on kolm. Toetatud on kormoranide ohjamise projekti, vetikakasvatuse ja selle keskkonnamõju uuringut ning kalade | Jätkata nuhtlusisendite ohjamise projektidega. Kui tegevussuund jääb jätkuvalt alakasutatuks vaadata üle |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | kaitsmiseks ja/või taastamiseks. | | rändeteede parandamise eeluuringut. Praktilisi koelmualade, rändeteede, mereprügi või rannakarjamaade tegevusi ei ole veel ellu viidud, mistõttu on rakendamine ebaühtlane. | strateegias tegevussuuna eesmärgid, tulemusnäitajad ja eelarve. |
| 5.8 | Rakendatud on tegevusi üleminekuks vähese CO2-heitega ja ressursitõhusamale majandusele. | 1,67[1] | Majanduslikud, keskkonna- ja ressursitõhususe (taastuvenergia) mõjud on seni ebaühtlased ja madalama projektiaktiivsuse tõttu piiratud (erandiks Turja sadama 15 kW päikesepark).<br><br>Projektitoetuse toel on soetatud 6 ökonoomsemat ja keskkonnasäästlikumat kala transportimiseks mõeldud kaubikut/ külmaautot. | Suunata perioodi teises pooles rohkem tähelepanu reaalsete majanduslike ja keskkonnasäästlike lahenduste (ressursitõhusus, taastuvenergia, otseturustamine) elluviimisele, et territoriaalne mõju oleks tasakaalukam. |
| 5.9 | Piirkonna sotsiaalne kapital on paranenud (võrgustumine, vastastikune | 3,50[2] | Merekultuuri, traditsioonide ja ühistegevuste kaudu on sotsiaalne kapital, kogukonna identiteet ning sektori nähtavus tugevalt paranenud. | Parendusettepanekuid ei tehtud, kriteerium on täidetud piisavas mahus |

[1] Kriteeriumi JC5.8 arutelu käigus soovis hindaja H4 muuta oma varasemalt antud hindepunkt „3“, hindepunktiks „2“, leitav Exceli koondhindetabeli töölehelt nimetusega „EQ5-muudetud“

[2] [2] Kriteeriumi JC5.9 arutelu käigus soovis hindaja H6 muuta oma varasemalt antud hindepunkt „2“, hindepunktiks „3“ leitav Exceli koondhindetabeli töölehelt nimetusega „EQ5-muudetud“

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | abi, usaldus ja kohalik identiteet). | | Liikmeküsitluse kohaselt on kalandussektori siseusaldus, sidemed ja ühistunne tuntavalt paranenud (84,6% vastanutest). | |

### 3.6. EQ6. Mil määral toetavad või takistavad tegevusrühma kontrolli alt väljas olevad tingimused kohaliku arengu elluviimist?

**Hindamisküsimuse koondhinne: 2,33**

**Arutelu kokkuvõte:** Arutelu käigus jõudis hindamiskomisjon seisukohale, et tegevusrühma tasandil on riigi ja regionaalse tasandi asutused olnud toetaval positsioonil aga kalandussektorile laiemalt mõjub nende tegevus pärssivalt, muutes sektoris tegutsevate inimeste/ kalurite töökeskkonna äärmiselt ebastabiilseks ja pigem ülereguleerituks. Sellest tulenevalt on ka antud hinnangud erinevad kuna lähtuti isiklikust kogemusest. Ka korraldusasutuse/ vahendusasutuse (PRIA) haldusreeglite/menetlusreeglite osas jäid hindajad kahesele arvamusele, mõned leidsid, et PRIA menetlusreeglid on liiga keerulised ja 3-5 aastane aruandluskohustus tundub taotlejatele hirmutav. Teine osa hindajatest leidis, et projektitoetuse taotlemine ei ole keeruline, vaid puuduvad motiveeritud taotlejad, kuna sektori seis on ebastabiilne ja ei julgeta teha suuremaid investeeringuid. Hindamisel toetuti oma isiklikule kogemusele (ühingu sisesed hindajad) ja infomaterjalidele (n.n. välishindajad). Ühine, konsensuslik järeldus oli, et riigi tasandil on nii positiivset tuge kui negatiivselt mõjuvaid tegureid (seda sektorit hõlmavas laiemas kontekstis). Hindajate hinnangul on piirkonnas piisavalt potentsiaali uute projektide elluviimiseks aga kalandusettevõtjatel puudub motivatsioon kuna sektor on ebastabiilne. Hindajate hinnangul on väliskeskkond tegevusrühma jätkusuutlikkust mõneti negatiivselt mõjutanud aga tegevusrühmal on olnud piisav suutlikkus muutustega kohaneda.

| JC | Hindamiskriteerium | Kriteeriumi koondhinne | Põhjendus / tõend | Parendusettepanek |
|---|---|---|---|---|
| 6.1 | Riigi/regionaalse tasandi asutused pakuvad tegevusrühmale ja kohaliku arengu elluviimisele kasulikku tuge. | 2,17 | REM on operatiivselt toetanud ja nõustanud tegevusrühma erinevates tegevusrühma põhitegevusega seotud küsimustes, näiteks strateegia muudatuste kiire menetlemine jms.<br><br>Rannakalandusele laiemas mõttes on aga riigi tasandi asutuste otsused mõjunud negatiivselt ja sektori arengut pärssivalt (karmid nõuded, mida on rannapüügil keeruline või praktiliselt võimatu järgida) | Parendusettepanekut ei tehtud kuna tegemist on tegevusrühmast mitte oleneva välise teguriga, mille mõju tegevusrühmale ja kohalikule arengule on keeruline „alt- üles“ meetodil mõjutada. |
| 6.2 | Korraldusasutuse või vahendusasutuse haldusreeglid hõlbustavad kohalike projektide ja arendustegevuse elluviimist. | 1,67 | Tegevusrühma koostöö vahendusasutusega on olnud valdavalt hea (taotluste kiire menetlemine, probleemide kiire lahendamine jne). Taotlejate poole pealt on ette tulnud negatiivsemat infot (taotlus on jäetud rahastamata, projektide menetlust on pikendatud).<br><br>Projektide menetlemine on valdavalt sujuv, kuid üldine bürokraatlik koormus | |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | | | ja reeglid (nt hanked, nõuded) on liikmete hinnangul liiga ranged. | |
| 6.3 | Piirkonnas on piisavalt potentsiaali uute projektide arendamiseks. | 2,83 | Saaremaa piirkonnal on olemas suur potentsiaal uute projektide arendamiseks, eriti rannakalanduse ja rannaturismi sünergias, kalatoodete väärindamises ning ringmajanduses. Kokku on esitatud 76 projekti ja see näitab, et piirkonnas on üldine projektipotentsiaal olemas. Samas on mitmekesistamise, looduskeskkonna ja koolituse eelarve kasutus madal. Vähene taotluste arv ei tähenda tingimata vajaduse puudumist, vaid võib osutada ebapiisavale omafinantseeringule, keerukatele tingimustele, vähesele ettevalmistusvõimekusele või eestvedaja puudumisele.<br><br>Liikmeküsitluses tõusid takistustena esile bürokraatia, omafinantseering, hanked ja hinnapakkumised, load ja kooskõlastused ning toetustingimuste keerukus. | Tuleb leida potentsiaalsed projekti kirjutajad ja taotlejad, kellel on motivatsiooni kohalikku arengut toetavaid projekte ellu viia. |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 6.4 | Väliskeskkond on püsinud piisavalt stabiilsena või on tegevusrühm suutnud oluliste väliste muutustega kohaneda. | 2,67[3] | Strateegia rakendamise algust lükkas edasi rakendusmääruse hilisem jõustumine. Liikmed tajuvad oluliste takistustena riigi kalanduspoliitikat, püügireegleid, bürokraatiat ning hülge- ja kormoranikahjusid. Tegevusrühm on suutnud rahastusvoorud käivitada, kuid väliskeskkonna probleemid mõjutavad jätkuvalt tulemuste saavutamist | Tõsta tegevusrühma võimekust väliseid muutusi ennetada ja leida uusi koostöö partnereid, kellega koos ühiseid mõjutus- või kohanemistegevusi kavandada. |

### 3.7. EQ7. Mil määral vastab strateegia senine rakendamine Saaremaa kalanduspiirkonna tegelikele arenguvajadustele ning milliseid strateegilisi prioriteete tuleb perioodi lõpuni muuta või tugevdada?

**Hindamisküsimuse koondhinne: 2,86**

**Arutelu kokkuvõte:** EQ7 on Saarte Kalanduse strateegiast tulenev kohalik lisa hindamisküsimus. Seda ei käsitleta FAMENETi ametliku EQ-na. Hinnangus seotakse strateegia eesmärgid ja 2029 sihttasemed faktilise seire, liikmeküsitluse ning ajakohaste eelarvejääkidega. Ühise arutelu tulemusena jõudsid hindajad seisukohale, et strateegia kuus tegevussuunda vastavad jätkuvalt Saaremaa kalanduspiirkonna tegelikele arenguvajadustele aga vajavad perioodi teises pooles osalist vahendite ümberjaotamist ja tegevussuundade eesmärkide ja tulemusnäitajate ülevaatamist. Väärindamine, otseturustamine ja mitmekesistamine toetavad rannakalurite aastaringse sissetuleku ning majandusliku jätkusuutlikkuse eesmärki. Piirkondlik mastaapsus on kohati marginaalse tähtsusega aga ettevõtja seisukohalt väga oluline. Sadamate taristu arendamine on vajalik kuna see panustab rannakogukondade identiteedi tõstmisesse, teenuste mitmekesistamisse, otseturustamisse (lühikesed

[3] Hindaja H4 soovis kriteeriumi JC6.4 juures ekslikult märkimata jäänud hindepunktiks lisada hindamistabelisse hindepunkti „3“, leitav Exceli koondhindetabeli töölehelt nimetusega „EQ6-muudetud“

tarneahelad) ja sadama isemajandamise võimekusse. Looduskeskkonna tegevussuuna alt on toetatud kormoranide ohjamisega seotud tegevusi ja erinevaid veekeskkonna seisundi parendamise uuringuid aga otseselt praktilisi looduskeskkonda parendavaid projekte ellu pole viidud. Hindamiskomisjon oli seisukohal, et kui tegevussuund jääb ka edaspidi väheatraktiivseks, tuleb strateegias tegevussuuna eesmärgid, tulemusnäitajad ja eelarve üle vaadata. Kalandus- ja merenduskultuuri tegevused tugevdavad jätkuvalt piirkonna identiteeti, kalanduspiirkonna nähtavust ja merekultuuri traditsioonide edasiandmist. Hindamiskomisjoni hinnangul tuleks järgmises strateegia elluviimise etapis keskenduda rohkem nendele projektidele, mis haakuksid rohkem kalanduse ja merendusega. Merekultuur on Saaremaa piirkondliku identiteedi oluline osa, kuid toetatava tegevuse seos rannakalanduse eesmärkidega peab olema selgelt põhjendatud. Hindamiskomisjoni liikmete hinnangul on kalurite teadmiste ja oskuste arendamise tegevussuund alakasutatud kuna kalandusettevõtja toetuse määr on 50% ja omaosaluse tasumiseks ei ole paljudel piisavalt rahalisi vahendeid. Samuti on üksikindiviid liiga passiivne, et hakata koolituseks toetust taotlema, vaja oleks eestvedajat, kes koostaks projekti tervele grupile kaluritele (MTÜ puhul on ka toetuse protsent 90). Hindajate hinnangul on mitmekesistamise ja koolituste tegevussuunad taotlejale mõneti raskesti kättesaadavad (kõrge omaosalus, puuduv individuaalne motivatsioon koolitustele), mis tekitab suuri eelarvejääke.

| JC | Hindamiskriteerium | Kriteeriumi koondhinne | Põhjendus / tõend | Parendusettepanek |
|---|---|---|---|---|
| 7.1 | Kuus tegevussuunda vastavad jätkuvalt Saaremaa kalanduspiirkonna tegelikele arenguvajadustele. | 3,00 | Tegevussuunad on vajalikud ja katavad hästi kalanduspiirkonna arenguvajadusi, kuid on kohati ebaühtlase rakendumisega (mitmekesistamine, looduskeskkond ja koolitus). Piirkondliku arengu vaatest hõlmavad tegevussuunad piirkonna olulisi majanduslikke, | Jätkata kõigi tegevussuundade rakendamisega, vajadusel teha ajakohastatud ja tegelikele oludele vastavad strateegia muudatused. |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | | | keskkonnaalaseid ja kogukondlikke vajadusi. Strateegia senised elluviimise tulemused toetavad tegevussuundade põhistruktuuri säilitamist aga mõned tegevussuuna eesmärgid ja muud parameetrid vajavad ajakohastamist. | |
| 7.2 | Väärindamine, otseturustamine ja mitmekesistamine toetavad rannakalurite aastaringsema sissetuleku ning majandusliku jätkusuutlikkuse eesmärki. | 3,33[4] | Väärindamise tegevussuunas on toetust saanud 8 ettevõtet. Projektitoetuse toel on soetatud 6 ökonoomsemat ja keskkonnasäästlikumat kala transportimiseks mõeldud kaubikut/ külmaautot. Lisaks on soetatud ökonoomsemaid ja töövõtteid lihtsustavaid seadmeid (näit: kaasaegsed monoblokk jahutusseadmed, kaaluga käsikahveltõstukid, | Jätkata tegevussuundade rakendamisega, vajadusel teha ajakohastatud ja tegelikele oludele vastavad strateegia muudatused. |

[4] Kriteeriumi JC7.2 arutelu käigus soovis hindaja H6 muuta oma varasemalt antud hindepunkt „2“, hindepunktiks „3“ “, leitav Exceli koondhindetabeli töölehelt nimetusega „EQ7-muudetud“

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | | | külmaseadmed, jääpurumasinad, kala massi segamise ja doseerimise seadmed). Mitmekesistamise tegevussuunda esitatud projektide arv on 6. Projektide elluviimise tulemusel lisandub piirkonda 6 kaluri tegevusi mitmekesistavat teenust. 10 ettevõtjat on e-PRIA seireandmete alusel prognoosinud toetatava tegevuse elluviimise tulemusena projekti lõppemisele järgneval kalendriaastal müügitulu suurusjärgus 400 € - 70 000 €. Tegemist on prognoosiga, vahehindamise ajal puuduvad andmed tegeliku tulu suurenemise kohta. Strateegia 2029. a tulemusnäitajate alusel saab ettevõtja sissetulekute suurenemist hinnata kaks aastat peale projekti lõppemist | |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | | | (esimesed projektid viidi ellu 2024. a). | |
| 7.3 | Sadamate taristu ja teenuste arendamine vastab kalurite, sadamate jätkusuutlikkuse ja kohalike kogukondade vajadustele. | 3,33 | Väga oluliselt on paranenud piirkonna sadamate seisund ja infrastruktuur (Muratsi sadam, Turja sadam, Veere Vanasadam), see on omakorda aidanud kaasa sadamates pakutavate teenuste mitmekesistamisele. Sadamate arendamine toetab sadamate, rannakalanduse ja kohaliku kogukonna jätkusuutlikkust. Sadamate arendamine on otseselt seotud ettevõtluse, kogukondade, mereohutuse, turismi ja piirkonna ligipääsetavusega. Sadamate pikaajalist majanduslikku jätkusuutlikkust ei saa olemasolevate andmete põhjal veel hinnata. | Jätkata tegevussuuna rakendamisega aga pöörata suuremat rõhku energiatõhusamatele ja nutikamatele lahendustele. |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 7.4 | Looduskeskkonna tegevused toetavad kalavarude taastootmist ja jätkusuutlikkust, sh koelmualasid/rändeteid ning hülge- ja kormoraniprobleemi lahendamist. | 2,50 | Uuringute ja teadmusbaasi osa on tugev, praktiliste keskkonnategevuste rakendumine vähene. Tegevussuunas on rahastuse osaliseks saanud 3 projekti. Toetatud on kormoranide ohjamise projekti, vetikakasvatuse ja selle keskkonnamõju uuringut ning kalade rändeteede parandamise eeluuringut. Praktilisi koelmualade, rändeteede, mereprügi või rannakarjamaade tegevusi ei ole veel ellu viidud, mistõttu on rakendamine ebaühtlane. | Jätkata tegevussuuna rakendamisega, vajadusel teha ajakohastatud ja tegelikele oludele vastavad strateegia muudatused. |
| 7.5 | Kalandus- ja merenduskultuuri tegevused tugevdavad piirkonna identiteeti, | 3,33[5] | Kalandus- ja merenduskultuuri tegevused tugevdavad jätkuvalt piirkonna identiteeti, kalanduspiirkonna nähtavust ja | Jätkata tegevussuuna rakendamisega aga järgmises strateegia elluviimise etapis keskenduda rohkem nendele projektidele, mille seos kalanduse ja merendusega oleks suurem. |

[5] Kriteeriumi JC7.5 arutelu käigus soovis hindaja H2 muuta oma varasemalt antud hindepunkt „2“, hindepunktiks „3“, leitav Exceli koondhindetabeli töölehelt nimetusega „EQ7-muudetud“

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | kohaliku kala nähtavust ja traditsioonide edasiandmist. | | merekultuuri traditsioonide edasiandmist. Tegemist on kõige populaarsema tegevussuunaga (14 rahastuse osaliseks saanud projekti toetuse kogusummas 1 028 277,08 €. | |
| 7.6 | Kalurite teadmiste ja oskuste arendamine toetab ettevõtlikkust, uuendusmeelsust, aastaringset teenistust ja sektori järelkasvu. | 3,00 | Tegevussuund peaks toetama ettevõtlikkust, uuendusmeelsust, aastaringset teenistust ja sektori järelkasvu. Tegemist on olulise prioriteediga aga individuaalsete koolituste taotlemine ei toimi (tulemus 0 erialast koolitust), sest kalurid ei viitsi ükshaaval võimalusi otsida. Tegevussuuna kasutusaktiivsus on kriitilises seisus, kogu perioodi jooksul üks rahastuse saanud taotlus. | Jätkata tegevussuuna rakendamisega, leida võimalusel projekti eestvedajad, et viia koolitused kaluriteni grupipõhiselt ilma liigse individuaalse bürokraatiata. Vajadusel kui tegevussuund on jätkuvalt ebapopulaarne, teha ajakohastatud ning tegelikele oludele vastavad strateegia muudatused. |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 7.7 | Innovatsiooni, ressursitõhususe, taastuvenergia ja nutikamate lahenduste toetamine vastab piirkonna praegustele vajadustele. | 2,33 | Enamikus tegevussuundades taastuvenergia või ressursitõhususe projekte ei ole esitatud (v.a. Turja sadama 15 kW päikesepark), mistõttu on rakendamine veel piiratud. Toetusmeede on piirkonnale oluline aga huvi selle vastu puudub. | Teha tõhusamat teavitustööd ja nõustamist innovatsiooni, ressursitõhususe, taastuvenergia ja nutikamate lahenduste toetamise võimaluste osas. |
| 7.8[6] | Saarte Kalanduse tegevus ja strateegia aitavad piisavalt kaasa rannakalandust mõjutavas õigusloomes ning riiklike otsuste kujundamises osalemisele. | 3,00 | Saarte Kalandus üksi ei oma piisavalt kaalu riikliku õigusloome muutmiseks, kuid koostöös teiste Eesti kalanduse tegevusrühmadega on võimalik rannakalandust mõjutavas õigusloomes kaasa rääkida ja seda heal juhul ka mõjutada. Probleem on ka see, et Rannakalanduse õigusloomet reguleerib otseselt ka EL ja väike liikmesriik ei suuda alati oma „häält kuuldavaks teha“. | Jätkata strateegia rakendamist ja osalemist koos teiste kalanduse tegevusrühmadega rannakalandust mõjutava õigusloome ning riiklike otsuste kujundamises. |

[6] Hindaja H6 jäi kriteeriumi arutelul eriarvamusele kuna strateegia rakendamise tulemuste aruandes puudub vastav teave Saarte Kalanduse panusest rannakalandust mõjutavas õigusloomes kaasarääkimises

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | | | Strateegia aitab kaasa sellele, et kohalikud probleemid kaardistatakse ja lahendatakse läbi strateegia elluviimise. Liikmeküsitlusele vastajad ootavad MTÜ-lt senisest aktiivsemat rolli rannakalandust mõjutava õigusloome ja riiklike otsuste kujundamisel. | |
| 7.9 | Tegevussuundade ajakohased eelarvejäägid paiknevad perioodi lõpuni prognoositavat tegelikku rahastamisvajadust ja projektipotentsiaali arvestades sobivalt. | 2,40 | Eelarve kasutus on tegevussuundade lõikes ebaühtlane (madal kasutusaktiivsus mitmekesistamise, looduskeskkonna ja koolituse tegevussuunas) ka enamik liikmeküsitlusele vastanutest peab rahastusjaotuse muutmist vajalikuks. Samas puudub perioodi lõpuni ulatuv projektiprognoos ja hinnang tegelikule rahastamisvajadusele. | Jätkata tegevussuundade rakendamisega, vajadusel teha ajakohastatud ja tegelikele oludele vastavad strateegia muudatused. |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 7.10 | Strateegia prioriteedid ja rahastusjaotus on perioodi lõpuni asjakohased või on muutmisvajadus selgelt põhjendatav seire ja liikmete sisendiga. | 2,40 | Strateegia prioriteedid on jätkuvalt asjakohased, kuid seireandmed ja liikmeküsitlus põhjendavad rahastusjaotuse ning rakendustingimuste ülevaatamist. Vältida tuleks vahendite mehaanilist ümberjagamist üksnes senise kasutusprotsendi alusel. Esmalt tuleb eristada, kas vähese rakendamise põhjus on nõrk vajadus, ebasobivad tingimused, ebapiisav omafinantseering, eestvedaja puudumine või vähene projektide ettevalmistamise võimekus. | Jätkata tegevussuundade rakendamisega, vajadusel teha ajakohastatud ja tegelikele oludele vastavad strateegia muudatused. |

## 4. Üldjäreldused

Vahehindamise tulemuste põhjal on MTÜ Saarte Kalandusel olemas vajalik organisatsiooniline suutlikkus Saaremaa kalanduspiirkonna strateegia elluviimiseks. Tegevusrühmal on toimiv juhtimis- ja otsustussüsteem, pädevad töötajad ning kogemused projektide taotlemise, hindamise ja rakendamise toetamisel. Tegevusrühma liikmete osalemine on siiski ebaühtlane ning edaspidi vajab suuremat tähelepanu vähemaktiivsete liikmete ja seni alaesindatud sihtrühmade kaasamine.

Teavitustegevus ja individuaalne nõustamine on toiminud, kuid info jõudmist väljapoole aktiivset liikmeskonda tuleb parandada. Erilist tähelepanu vajavad võimalikud uued taotlejad, noored ja väiksemad kogukonnad.

Projektitoetuste süsteem on võimaldanud rahastada kohalikele vajadustele vastavaid tegevusi. Samas takistavad mõnes tegevussuunas projektide algatamist suur omaosalus, ebapiisav finantsvõimekus ja vähene valmisolek individuaalselt toetust taotleda.

Koostöö ja osaluspõhine otsustamine toimivad tegevusrühma sees ning koostöös kalandussektori organisatsioonide ja kohalike omavalitsustega. Koostöö teiste kohaliku arengu sidusrühmadega on olnud ebaühtlane. Hindajad tõid ühe koostööd takistava asjaoluna esile kalanduse ja LEADERi tegevusrühmade vahelised erimeelsused. Edaspidi on vajalik tugevdada konkreetsetel ühistel eesmärkidel põhinevat koostööd.

Strateegia elluviimine on aidanud arendada sadamataristut, kalatoodete väärindamist, otseturustamist ning kalandus- ja merenduskultuuri. Positiivselt on hinnatud tegevuste panust piirkonna identiteeti, kogukondlikku ühtekuuluvusse ja sotsiaalsesse kapitali.

Samas ei ole kõigi tegevussuundade tulemused ühtlaselt avaldunud. Eelkõige vajavad täiendavat tähelepanu kalurite teadmiste ja oskuste arendamine, tegevuste mitmekesistamine, praktilised looduskeskkonda parandavad tegevused ning ressursitõhususe ja taastuvenergia lahendused.

Ettevõtjate tulude kasvu kohta ei ole vahehindamise ajal veel piisavalt tegelikke järelseireandmeid. Seetõttu tuleb eristada projektitaotlustes prognoositud tulemusi juba saavutatud ja tõendatud mõjust.

Strateegia rakendamist mõjutavad oluliselt tegevusrühma kontrolli alt väljas olevad asjaolud, sealhulgas kalandussektori majanduslik ebakindlus, riiklikud regulatsioonid, halduskoormus ning keskkonnaprobleemid. Tegevusrühm on suutnud muutuvate tingimustega kohaneda, kuid need asjaolud piiravad ka edaspidi projektide algatamise ja elluviimise võimalusi.

Kokkuvõttes on strateegia kuus tegevussuunda jätkuvalt asjakohased, kuid perioodi teises pooles tuleb nende eesmärke, tulemusnäitajaid ja rahastusjaotust vajaduspõhiselt üle vaadata.

Võimalikud muudatused peavad tuginema seireandmetele, tegelikule projektipotentsiaalile ja piirkonna arenguvajadustele, mitte üksnes senisele eelarve kasutamise määrale.

**5. Parendustegevuste kava**

Vahehindamise tulemusena kujunenud parendusettepanekud keskenduvad eelkõige tegevusrühma kaasamisvõimekuse tugevdamisele, projektide algatamise takistuste vähendamisele ning strateegia tegevussuundade tasakaalustatumale rakendamisele.

**Peamised parendussuunad on järgmised:**

1. Laiendada teavitus- ja kaasamistegevusi, kasutades seniste kanalite kõrval kohalike omavalitsuste infokanaleid ning sihtrühmadele sobivaid vahetuid suhtlusviise.
2. Tugevdada eri sidusrühmade praktilist koostööd, keskendudes ühistele eesmärkidele ja konkreetsetele tegevustele.
3. Suurendada mitmekesistamise tegevussuuna nähtavust ning pakkuda võimalikele taotlejatele sihipärast nõustamist.
4. Otsida kalurite erialaste koolituste korraldamiseks ühiseid projektipõhiseid lahendusi ja võimalikke eestvedajaid.
5. Suunata rohkem tähelepanu praktilistele keskkonnategevustele, ressursitõhususele, taastuvenergiale ja nutikatele lahendustele.
6. Jätkata sadamate, väärindamise ja otseturustamise arendamist, pöörates suuremat tähelepanu lühikestele tarneahelatele ning majanduslikult ja looduskeskkonna aspektist kestlikele lahendustele.
7. Täpsustada kalandus- ja merenduskultuuri projektide seost rannakalanduse ja merendusega.
8. Analüüsida tegevussuundade eelarvejääke, eesmärke ja tulemusnäitajaid ning valmistada vajaduse korral ette põhjendatud strateegiamuudatused.
9. Jätkata koostööd teiste kalanduse tegevusrühmadega rannakalandust mõjutavate õigusaktide ja riiklike otsuste kujundamisel.

**6. Järeltegevus**

Koostada strateegia rakendamise tulemuste vahehindamise aruanne. Peale vahehindamise aruande kinnitamist ja selle esitamist REMi, ühingu juhatus koostöös tegevmeeskonna ja ühingu liikmetega, otsustab, kas strateegia eesmärkide, tulemusnäitajate või rahastusjaotuse muutmiseks on vajalik algatada  2027. a strateegia muutmise menetlus.

Heakskiidetud parendustegevustele määratakse vastutajad, kavandatavad tähtajad ja võimaluse korral mõõdetavad tulemused.

Parendustegevuste elluviimist hinnatakse tegevusrühma tavapärase strateegia seire käigus ning tulemusi kasutatakse strateegia edasise rakendamise kavandamisel.

(Allkirjastatud digitaalselt)

Aivar Sõrm

töötoa moderaator

(Allkirjastatud digitaalselt)

Hille Tänak- Helde

töötoa tehniline koordinaator